

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Zaświadczenie, o którym mowa w § 2, wraz z zaświadczeniem sporządzonym przez kierownika urzędu stanu cywilnego na podstawie art. 4¹ § 1 duchowny przekazuje do urzędu stanu cywilnego przed upływem pięciu dni od zawarcia małżeństwa; nadanie jako przesyłki poleconej w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego jest równoznaczne z przekazaniem do urzędu stanu cywilnego. Jeżeli zachowanie tego terminu nie jest możliwe z powodu siły wyższej, bieg terminu ulega zawieszeniu przez czas trwania przeszkody. Przy obliczaniu biegu terminu nie uwzględnia się dni uznanych ustawowo za wolne od pracy.”;

2) uchyla się art. 26;

3) art. 52 otrzymuje brzmienie:

„Art. 52. § 1. Z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej.

- § 2. Ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej może żądać także wierzyciel jednego małżonka, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków.
- § 3. Rozdzielność majątkowa powstaje z dniem oznaczonym w wyroku, który ją ustanawia. W wyjątkowych wypadkach sąd może ustanowić rozdzielność majątkową z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, w szczególności, jeżeli małżonkowie żyli w rozłączeniu.
- § 4. Ustanowienie rozdzielnosci majątkowej przez sąd na żądanie jednego z małżonków nie wyłącza zawarcia przez małżonków umowy majątkowej małżeńskiej. Jeżeli rozdzielność majątkowa została ustanowiona na żądanie wierzyciela, małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską po dokonaniu podziału majątku wspólnego lub po uzyskaniu przez wierzyciela zabezpieczenia, albo zaspokojenia wierzytelności, lub po upływie trzech lat od ustanowienia rozdzielnosci.”;

4) w art. 58:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym

małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków obowiązany jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Sąd może pozostawić władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili porozumienie, o którym mowa w § 1. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia”;

5) tytuł II otrzymuje brzmienie:

„Pokrewieństwo i powinowactwo”;

6) w tytule II dział I otrzymuje brzmienie:

„Dział I.

Przepisy ogólne

Art. 61⁷. § 1. Krewnymi w linii prostej są osoby, z których jedna pochodzi od drugiej. Krewnymi w linii

bocznej są osoby, które pochodzą od wspólnego przodka, a nie są krewnymi w linii prostej.

§ 2. Stopień pokrewieństwa określa się według liczby urodzeń, wskutek których pokrewieństwo powstało.

Art. 61⁸. § 1. Z małżeństwa wynika powinowactwo między małżonkiem a krewnymi drugiego małżonka. Trwa ono mimo ustania małżeństwa.

§ 2. Linię i stopień powinowactwa określa się według linii i stopnia pokrewieństwa.”;

7) w tytule II dotychczasowy dział I oznacza się jako dział Ia i otrzymuje on brzmienie:

„Dział Ia.

Rodzice i dzieci

Rozdział I.

Pochodzenie dziecka

Oddział 1.

Macierzyństwo

Art. 61⁹. Matką dziecka jest kobieta, która je urodziła.

Art. 61¹⁰. § 1. Jeżeli sporządzono akt urodzenia dziecka nieznanymi rodziców albo macierzyństwo kobiety wpisanej jako matka w akcie urodzenia dziecka zostało zaprzeczone, można żądać ustalenia macierzyństwa.

§ 2. Powództwo o ustalenie macierzyństwa wytacza dziecko przeciwko matce, a jeżeli

matka nie żyje – przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

§ 3. Matka wytacza powództwo przeciwko dziecku.

Art. 61¹¹. Matka nie może wytoczyć powództwa o ustalenie macierzyństwa po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności.

Art. 61¹². § 1. Jeżeli w akcie urodzenia wpisana jest jako matka kobieta, która dziecka nie urodziła, można żądać zaprzeczenia macierzyństwa.

§ 2. Powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa dziecko wytacza przeciwko kobiecie wpisanej w akcie urodzenia dziecka jako jego matka, a jeżeli kobieta ta nie żyje – przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

§ 3. Matka wytacza powództwo przeciwko kobiecie wpisanej w akcie urodzenia jako matka dziecka i przeciwko dziecku, a jeżeli kobieta ta nie żyje – przeciwko dziecku.

§ 4. Kobieta wpisana jako matka w akcie urodzenia dziecka, wytacza powództwo przeciwko dziecku.

§ 5. Mężczyzna, którego ojcostwo zostało ustalone z uwzględnieniem macierzyństwa kobiety wpisanej jako matka w akcie urodzenia dziecka, wytacza powództwo przeciwko dziecku i tej kobiecie, a jeżeli ona nie żyje – przeciwko dziecku.

Art. 61¹³. § 1. Matka może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa w ciągu sześciu miesięcy od urodzenia dziecka.

§ 2. Kobieta wpisana w akcie urodzenia dziecka jako matka dziecka, może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa w ciągu sześciu miesięcy od sporządzenia aktu urodzenia.

§ 3. Mężczyzna, którego ojcostwo zostało ustalone z uwzględnieniem macierzyństwa kobiety wpisanej jako matka w akcie urodzenia dziecka, może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się, że kobieta wpisana w akcie urodzenia dziecka nie jest matką dziecka, nie później niż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności.

Art. 61¹⁴. Dziecko może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa w ciągu trzech lat od osiągnięcia pełnoletności.

Art. 61¹⁵. Ustalenie i zaprzeczenie macierzyństwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka. Jednakże w razie śmierci dziecka, które wytoczyło powództwo, ustalenia macierzyństwa mogą dochodzić jego zstępni.

Art. 61¹⁶. Powództwo o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa może wytoczyć także prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego; wytoczenie powództwa o zaprzeczenie

macierzyństwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka.

Oddział 2.

Ojcostwo

Art. 62. § 1. Jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem trzystu dni od jego ustania lub unieważnienia, domniemywa się, że pochodzi ono od męża matki. Domniemania tego nie stosuje się, jeżeli dziecko urodziło się po upływie trzystu dni od orzeczenia separacji.

§ 2. Jeżeli dziecko urodziło się przed upływem trzystu dni od ustania lub unieważnienia małżeństwa, lecz po zawarciu przez matkę drugiego małżeństwa, domniemywa się, że pochodzi ono od drugiego męża.

§ 3. Domniemania powyższe mogą być obalone tylko na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa.

Art. 63. Mąż matki może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o urodzeniu dziecka przez żonę, nie później jednak niż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności.

Art. 64. § 1. Jeżeli mąż matki został całkowicie ubezwłasnowolniony z powodu choroby psychicznej lub innego rodzaju zaburzeń psychicznych, na które zapadł w ciągu terminu do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa, powództwo może

wytoczyć jego przedstawiciel ustawowy. Termin do wytoczenia powództwa wynosi w tym wypadku sześć miesięcy od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego, a jeżeli przedstawiciel powziął wiadomość o urodzeniu się dziecka dopiero później – sześć miesięcy od dnia, w którym tę wiadomość powziął.

§ 2. Jeżeli przedstawiciel ustawowy męża całkowicie ubezwłasnowolnionego nie wytoczył powództwa o zaprzeczenie ojcostwa, mąż może wytoczyć powództwo po uchyleniu ubezwłasnowolnienia. Termin do wytoczenia powództwa wynosi w tym wypadku sześć miesięcy od dnia uchylenia ubezwłasnowolnienia, a jeżeli mąż powziął wiadomość o urodzeniu się dziecka dopiero później – sześć miesięcy od dnia w którym tę wiadomość powziął.

Art. 65. Jeżeli mąż matki zapadł na chorobę psychiczną lub innego rodzaju zaburzenia psychiczne w ciągu terminu do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa i mimo istnienia podstaw do ubezwłasnowolnienia całkowitego nie został ubezwłasnowolniony, może on wytoczyć powództwo w ciągu sześciu miesięcy od ustania choroby lub zaburzeń, a gdy powziął wiadomość o urodzeniu się dziecka dopiero później – w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym tę wiadomość powziął.

Art. 66. Mąż matki powinien wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa przeciwko dziecku i

matce, a jeżeli matka nie żyje – przeciwko dziecku.

Art. 67. Zaprzeczenie ojcostwa następuje przez wykazanie, że mąż matki nie jest ojcem dziecka.

Art. 68. Zaprzeczenie ojcostwa nie jest dopuszczalne, jeżeli dziecko zostało poczęte w następstwie zabiegu medycznego, na który mąż matki wyraził zgodę.

Art. 69. § 1. Matka może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa swego męża w ciągu sześciu miesięcy od urodzenia dziecka.

§ 2. Matka powinna wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa przeciwko mężowi i dziecku, a jeżeli mąż nie żyje – przeciwko dziecku.

§ 3. Przepisy art. 64 i 65 stosuje się odpowiednio.

Art. 70. § 1. Dziecko po dojściu do pełnoletności może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa męża swojej matki, nie później jednak jak w ciągu trzech lat od osiągnięcia pełnoletności.

§ 2. Dziecko powinno wytoczyć powództwo przeciwko mężowi swojej matki i matce, a jeżeli matka nie żyje – przeciwko jej mężowi. Jeżeli mąż matki nie żyje, powództwo powinno być wytoczone przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

Art. 71. Zaprzeczenie ojcostwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka.

Art. 72. § 1. Jeżeli nie zachodzi domniemanie, że ojcem dziecka jest mąż jego matki, albo gdy domniemanie takie zostało obalone, ustalenie ojcostwa może nastąpić albo przez uznanie ojcostwa, albo na mocy orzeczenia sądu.

§ 2. Uznanie ojcostwa nie może nastąpić po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności.

§ 3. Uznanie ojcostwa nie może nastąpić, jeżeli toczy się sprawa o ustalenie ojcostwa.

Art. 73. § 1. Uznanie ojcostwa następuje gdy mężczyzna, od którego dziecko pochodzi, oświadczy przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, że jest ojcem dziecka, a matka dziecka potwierdzi jednocześnie albo w ciągu trzech miesięcy od daty oświadczenia mężczyzny, że ojcem dziecka jest ten mężczyzna.

§ 2. Kierownik urzędu stanu cywilnego wyjaśnia osobom zamierzającym złożyć oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa, przepisy regulujące obowiązki i prawa wynikające z uznania, przepisy o nazwisku dziecka oraz różnicę pomiędzy uznaniem ojcostwa a przysposobieniem dziecka.

§ 3. Kierownik urzędu stanu cywilnego odmawia przyjęcia oświadczenia o uznaniu ojcostwa, jeżeli uznanie jest niedopuszczalne albo

gdy powziętą wątpliwość co do pochodzenia dziecka.

§ 4. Uznanie ojcostwa może nastąpić także przed sądem opiekuńczym a za granicą również przed polskim konsulem lub osobą wyznaczoną do wykonywania funkcji konsula, jeżeli uznanie dotyczy dziecka, którego oboje rodzice albo jedno z nich są obywatelami polskimi. Paragrafy poprzedzające stosuje się odpowiednio.

Art. 74. § 1. W razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu dziecka, matki i mężczyzny, od którego dziecko pochodzi, oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa mogą zostać zaprotokołowane przez notariusza albo złożone do protokołu wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy.

§ 2. Protokół podpisuje osoba, która przyjęła oświadczenie oraz osoby, które je złożyły, chyba że któraś z nich nie może go podpisać. Przyczynę braku podpisu należy podać w protokole.

§ 3. Protokół lub wypis aktu notarialnego zawierające oświadczenie o uznaniu ojcostwa powinny być niezwłocznie przesłane do urzędu stanu cywilnego właściwego dla sporządzenia aktu urodzenia dziecka.

- Art. 75. § 1. Można uznać ojcostwo przed urodzeniem się dziecka już poczętego.
- § 2. Jeżeli dziecko urodziło się po zawarciu przez matkę małżeństwa z innym mężczyzną niż ten, który uznał ojcostwo, przepisu art. 62 nie stosuje się.
- Art. 76. Uznanie ojcostwa nie może nastąpić po śmierci dziecka.
- Art. 77. Oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa mogą złożyć osoby, które ukończyły szesnaście lat i nie istnieją podstawy do ich całkowitego ubezwłasnowolnienia.
- Art. 78. § 1. Mężczyzna, który uznał ojcostwo może wytoczyć powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się, że nie jest ojcem uznanego dziecka. W razie uznania ojcostwa przed urodzeniem się dziecka już poczętego bieg tego terminu nie może rozpocząć się przed urodzeniem się dziecka.
- § 2. Przepisy art. 64 i 65 stosuje się odpowiednio.
- Art. 79. Przepisy o ustaleniu bezskuteczności uznania ojcostwa stosuje się odpowiednio do matki dziecka, która potwierdziła ojcostwo.
- Art. 80. Po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie może być wytoczone ani przez matkę dziecka, ani przez mężczyznę, który uznał ojcostwo.

Art. 81. § 1. Dziecko może żądać ustalenia bezskuteczności uznania ojcostwa, jeżeli uznający mężczyzna nie jest jego ojcem.

§ 2. Z żądaniem tym dziecko może wystąpić po dośnięciu do pełnoletności, nie później jednak niż w ciągu trzech lat od jej osiągnięcia.

§ 3. Przepisy art. 64 i 65 stosuje się odpowiednio.

Art. 82. § 1. Mężczyzna, który uznał swoje ojcostwo wytacza powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania przeciwko dziecku i matce, a jeżeli matka nie żyje – przeciwko dziecku.

§ 2. Matka wytacza powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa przeciwko dziecku i mężczyźnie, który uznał ojcostwo, a jeżeli mężczyzna ten nie żyje – przeciwko dziecku.

§ 3. Dziecko wytacza powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania przeciwko mężczyźnie, który uznał ojcostwo i przeciwko matce, a gdy matka nie żyje – tylko przeciwko temu mężczyźnie. Jeżeli mężczyzna ten nie żyje, powództwo powinno być wytoczone przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

Art. 83. Po śmierci dziecka ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie jest dopuszczalne.

Art. 84. § 1. Sądowego ustalenia ojcostwa może żądać dziecko, jego matka oraz domniemany ojciec dziecka. Jednakże matka ani

domniemany ojciec nie mogą wystąpić z takim żądaniem po śmierci dziecka lub po osiągnięciu przez nie pełnoletności.

§ 2. Dziecko albo matka wytacza powództwo o ustalenie ojcostwa przeciwko domniemanemu ojcu, a gdy ten nie żyje – przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

§ 3. Domniemany ojciec dziecka wytacza powództwo o ustalenie ojcostwa przeciwko dziecku i matce, a gdy matka nie żyje – przeciwko dziecku.

§ 4. W razie śmierci dziecka, które było powodem w sprawie o ustalenie ojcostwa, ustalenia mogą dochodzić jego zstępni.

Art. 85. § 1. Domniemywa się, że ojcem dziecka jest ten, kto obcował z matką dziecka nie dawniej niż w trzechsetnym, a nie później niż w sto osiemdziesiątym pierwszym dniu przed urodzeniem się dziecka.

§ 2. Okoliczność, że matka w tym okresie obcowała także z innym mężczyzną, może być podstawą do obalenia domniemania tylko wtedy, gdy z okoliczności wynika, że ojcostwo innego mężczyzny jest bardziej prawdopodobne.

Art. 86. Powództwo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa może wytoczyć także prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego; wytoczenie powództwa o zaprzeczenie ojcostwa oraz o

ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka.

Rozdział II.

Stosunki między rodzicami i dziećmi

Oddział 1.

Przepisy ogólne

Art. 87. Rodzice i dzieci obowiązani są do wzajemnego szacunku i wspierania się.

Art. 88. § 1. Dziecko, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi od męża matki, nosi takie samo nazwisko obojga małżonków. Jeżeli małżonkowie mają różne nazwiska, dziecko nosi nazwisko wskazane w zgodnych oświadczeniach małżonków. Małżonkowie mogą wskazać nazwisko jednego z nich lub nazwisko utworzone z połączenia nazwiska matki z nazwiskiem ojca.

§ 2. Oświadczenia w sprawie nazwiska dzieci składane są jednocześnie z oświadczeniami o nazwisku przyszłych małżonków. Jeżeli nie zostały złożone zgodne oświadczenia w sprawie nazwiska dzieci, noszą one nazwisko złożone z nazwiska matki i dołączonego nazwiska ojca.

§ 3. Małżonkowie mogą dokonać zmiany wyboru nazwiska ich dzieci, składając kierownikowi urzędu stanu cywilnego przy sporządzeniu aktu urodzenia ich pierwszego wspólnego

dziecka zgodne oświadczenia, o których mowa w § 1.

§ 4. Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio do nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po urodzeniu się dziecka. Jeżeli rodzice zawarli małżeństwo po ukończeniu przez dziecko trzynastego roku życia, do zmiany nazwiska dziecka potrzebne jest także wyrażenie zgody przez dziecko osobiście.

Art. 89. § 1. Jeżeli ojcostwo zostało ustalone przez uznanie, dziecko nosi nazwisko wskazane przez rodziców. Rodzice mogą wskazać nazwisko matki lub ojca, albo nazwisko utworzone z połączenia nazwiska matki z nazwiskiem ojca. W braku porozumienia rodziców dziecko nosi nazwisko złożone z nazwiska matki i dołączonego nazwiska ojca. Jeżeli w chwili uznania dziecko ukończyło trzynasty rok życia, do zmiany nazwiska dziecka potrzebne jest także wyrażenie zgody przez dziecko osobiście.

§ 2. Sąd w wyroku ustalającym ojcostwo albo sąd opiekuńczy w wydanym później postanowieniu nadaje dziecku nazwisko stosując odpowiednio przepis § 1.

§ 3. Jeżeli dziecko ukończyło lat trzynaście, do nadania nazwiska ojca albo nazwiska utworzonego z połączenia nazwiska matki z nazwiskiem ojca potrzebne jest także wyrażenie zgody przez dziecko osobiście.

§ 4. Jeżeli ojcostwa dziecka nie ustalono, dziecko nosi nazwisko matki. Dziecku nieznanym rodziców nazwisko nadaje sąd opiekuńczy.

Art. 90. § 1. Jeżeli matka małoletniego dziecka zawarła małżeństwo z mężczyzną, który nie jest ojcem tego dziecka, małżonkowie mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenie, że dziecko będzie nosiło nazwisko męża matki lub takie samo nazwisko obojga małżonków, albo nazwisko utworzone z połączenia nazwiska matki z nazwiskiem męża, jeżeli małżonkowie mają różne nazwiska. Do zmiany nazwiska dziecka, które ukończyło lat trzynaście potrzebne jest wyrażenie przez nie zgody osobiście.

§ 2. Nadanie dziecku nazwiska męża matki nie jest dopuszczalne, jeżeli nosi ono nazwisko ojca lub nazwisko utworzone z połączenia nazwiska matki z nazwiskiem ojca, chyba że nazwisko ojca zostało nadane na podstawie sądowego ustalenia ojcostwa w braku porozumienia rodziców.

Art. 90¹. § 1. Nazwisko dziecka utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka lub z nazwiskiem jej męża nie może składać się z więcej niż dwóch członów. Złożone nazwisko dziecka składa się z pierwszych członów nazwiska matki, ojca lub męża matki.

§ 2. Dzieci pochodzące od tego samego męża matki noszą takie samo nazwisko.

Art. 91. § 1. Dziecko, które ma dochody z własnej pracy, powinno przyczyniać się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny, jeżeli mieszka u rodziców.

§ 2. Dziecko, które pozostaje na utrzymaniu rodziców i mieszka u nich, jest obowiązane pomagać im we wspólnym gospodarstwie.

Oddział 2.

Władza rodzicielska

Art. 92. Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską.

Art. 93. § 1. Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom.

§ 2. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd w wyroku ustalającym pochodzenie dziecka może orzec o zawieszeniu, ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców. Przepisy art. 107, art. 109-111 stosuje się odpowiednio.

Art. 94. § 1. Jeżeli jedno z rodziców nie żyje albo nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców. To samo dotyczy wypadku, gdy jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej albo gdy jego władza rodzicielska uległa zawieszeniu.

§ 2. Jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznani, ustanawia się dla dziecka opiekę.

Art. 95. § 1. Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.

§ 2. Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i składać oświadczenia woli, powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców formułowanych dla jego dobra.

§ 3. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.

§ 4. Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.

Art. 96. § 1. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

§ 2. Rodzice, którzy nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych uczestniczą w sprawowaniu bieżącej pieczy nad osobą dziecka i w jego wychowaniu, chyba że sąd opiekuńczy ze względu na dobro dziecka postanowi inaczej.

Art. 97. § 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania.

§ 2. Jednakże o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie; w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Art. 98. § 1. Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawy dziecka.

§ 2. Jednakże żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka:

- 1) przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską,
- 2) przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania.

§ 3. Przepisy paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym.

Art. 99. Jeżeli żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską, reprezentuje je kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

Art. 100. § 1. Sąd opiekuńczy lub inne organy władzy publicznej obowiązane są udzielać pomocy rodzicom, jeżeli jest ona potrzebna do należytego wykonywania władzy rodzicielskiej. W szczególności każde z rodziców może zwrócić się do sądu opiekuńczego o odebranie dziecka od osoby nieuprawnionej a także zwrócić się do sądu opiekuńczego lub innego właściwego organu władzy publicznej o zapewnienie dziecku pieczy zastępczej.

§ 2. W wypadkach, o których mowa w § 1, sąd opiekuńczy lub inne organy władzy publicznej zawiadamiają jednostkę organizacyjną pomocy społecznej o potrzebie udzielenia rodzinie dziecka odpowiedniej pomocy.

Art. 101. § 1. Rodzice obowiązani są sprawować z należyłą starannością zarząd majątkiem dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską.

§ 2. Zarząd sprawowany przez rodziców nie obejmuje zarobku dziecka ani

przedmiotów oddanych mu do swobodnego użytku.

§ 3. Rodzice nie mogą bez zezwolenia sądu opiekuńczego dokonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ani wyrażać zgody na dokonywanie takich czynności przez dziecko.

Art. 102. W umowie darowizny albo w testamencie można zastrzec, że przedmioty przypadające dziecku z tytułu darowizny lub testamentu nie będą objęte zarządem sprawowanym przez rodziców. W wypadku takim, gdy darczyńca lub spadkodawca nie wyznaczył zarządcy, sprawuje zarząd kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

Art. 103. Czysty dochód z majątku dziecka powinien być przede wszystkim obracany na utrzymanie i wychowanie dziecka oraz jego rodzeństwa, które wychowuje się razem z nim, nadwyżka zaś na inne uzasadnione potrzeby rodziny.

Art. 104. § 1. Sąd opiekuńczy może nakazać rodzicom, żeby sporządzili inwentarz majątku dziecka i przedstawili go sądowi oraz zawiadamiali sąd o ważniejszych zmianach w stanie tego majątku, a w szczególności w razie nabycia przez dziecko przedmiotów majątkowych o znacznej wartości.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w uzasadnionych wypadkach ustalić wartość rozporządzeń dotyczących ruchomości, pieniędzy i

papierów wartościowych, których dziecko lub rodzice mogą dokonywać każdego roku bez zezwolenia sądu opiekuńczego, z zastrzeżeniem postanowień art. 103.

Art. 105. Po ustaniu zarządu rodzice obowiązani są oddać dziecku lub jego przedstawicielowi ustawowemu zarządzany przez nich majątek dziecka. Na żądanie dziecka lub jego przedstawiciela ustawowego, zgłoszone przed upływem roku od ustania zarządu, rodzice obowiązani są złożyć rachunek z zarządu. Żądanie to nie może jednak dotyczyć dochodów z majątku pobranych w czasie wykonywania władzy rodzicielskiej.

Art. 106. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy może zmienić orzeczenie o władzy rodzicielskiej i sposobie jej wykonywania zawarte w wyroku orzekającym rozwód bądź separację, bądź unieważnienie małżeństwa, albo ustalającym pochodzenie dziecka.

Art. 107. § 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób wykonywania tej władzy.

§ 2. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Sąd może pozostawić władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli rodzice przedstawili

porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem, zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

Art. 108. Rodzice, którzy wykonują władzę rodzicielską nad dzieckiem ubezwłasnowolnionym całkowicie, podlegają takim ograniczeniom, jakim podlega opiekun.

Art. 109. § 1. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania lub skierować rodziców do placówek albo specjalistów zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem kontroli wykonania wydanych zarządzeń,
- 2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun,
- 3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego,

- 4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
- 5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w art. 109 § 2 pkt 5, sąd opiekuńczy zawiadamia o wydaniu orzeczenia powiatowe centrum pomocy rodzinie, które udziela rodzinie dziecka odpowiedniej pomocy i składa sądowi opiekuńczemu sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w terminach określonych przez sąd, a także współpracuje z kuratorem sądowym. Sąd opiekuńczy, ze względu na okoliczności uzasadniające umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej, może także ustanowić nadzór kuratora sądowego nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim.

Art. 110. § 1. W razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd opiekuńczy może orzec jej zawieszenie.

§ 2. Zawieszenie będzie uchylone, gdy jego przyczyna odpadnie.

Art. 111. § 1. Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażąco zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone także w stosunku do jednego z rodziców.

§ 2. Sąd może pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej, jeżeli mimo udzielonej pomocy nie ustały przyczyny zastosowania art. 109 § 2 pkt 5, a w szczególności gdy rodzice trwale nie interesują się dzieckiem.

§ 3. W razie ustania przyczyny, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może władzę rodzicielską przywrócić.

Art. 112. Pozbawienie władzy rodzicielskiej lub jej zawieszenie może być orzeczone także w wyroku orzekającym rozwód bądź separację lub unieważnienie małżeństwa.

Oddział 3.

Pieczna zastępcza

Art. 112¹. § 1. Jeżeli ze względu na dobro dziecka nie może ono lub nie powinno przebywać u swoich rodziców, należy zapewnić dziecku pieczę zastępczą, umieszczając je w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, a gdy nie jest to możliwe – w innej placówce opiekuńczo-wychowawczej – do czasu ustania przyczyn ustanowienia pieczy zastępczej.

§ 2. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzicom dziecka, chyba że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zastępczej.

Art. 112². Rodzeństwo powinno być umieszczone w tej samej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, chyba że byłoby to sprzeczne z dobrem dziecka.

Art. 112³. Pieczę zastępcza powinna być wykonywana z poszanowaniem praw dziecka. Dziecku w szczególności należy zapewnić utrzymywanie kontaktów z rodzicami i innymi osobami bliskimi, ciągłość wychowania, poszanowanie jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej.

Art. 112⁴. § 1. W orzeczeniu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej albo w placówce

opiekuńczo-wychowawczej sąd wskazuje rodzinę zastępczą lub typ placówki.

§ 2. W wypadkach nagłych umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej może nastąpić na podstawie umowy między rodziną zastępczą i starostą zawartej na wniosek rodziców dziecka lub za ich zgodą. O zawartej umowie starosta powiadamia niezwłocznie sąd.

§ 3. W wypadkach nagłych dziecko może zostać przyjęte do placówki opiekuńczo-wychowawczej zapewniającej pobyt całodobowy na wniosek dziecka, jego rodziców lub opiekuna, o czym placówka przyjmująca niezwłocznie zawiadamia sąd i właściwą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej.

Art. 112⁵. § 1. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone małżonkom lub osobie niepozostającej w związku małżeńskim, jeżeli ich kwalifikacje osobiste uzasadniają przekonanie, że będą należycie pełnić funkcję rodziny zastępczej.

§ 2. Przy doborze rodziny zastępczej sąd uwzględni przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, możliwości zaspokajania przez nich potrzeb dziecka, odpowiednią różnicę wieku między kandydatami do pełnienia

funkcji rodziny zastępczej a dzieckiem i w miarę możliwości uwzględni wolę dziecka.

Art. 112⁶. § 1. Obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad osobą dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej, jego wychowania i reprezentowania w tych sprawach, a w szczególności w dochodzeniu świadczeń alimentacyjnych, należą do rodziny zastępczej albo placówki opiekuńczo-wychowawczej. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców dziecka.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli sąd opiekuńczy postanowił inaczej.

Art. 112⁷. Odrębne przepisy regulują tworzenie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, ich finansowanie, pomoc ze środków publicznych na rzecz dzieci podlegających pieczy zastępczej oraz zasady odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Oddział 4.

Kontakty z dzieckiem

Art. 113. § 1. Niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów.

§ 2. Kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej.

Art. 113¹. § 1. Jeżeli dziecko przebywa stale u jednego z rodziców, sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem przez drugiego z nich rodzice określają wspólnie, kierując się dobrem dziecka i biorąc pod uwagę jego rozsądne życzenia; w braku porozumienia rozstrzyga sąd opiekuńczy.

§ 2. Przepisy § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli dziecko nie przebywa u żadnego z rodziców, a pieczę nad nim sprawuje opiekun lub gdy zostało umieszczone w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Art. 113². § 1. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy ograniczy utrzymywanie kontaktów rodziców i dziecka.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zakazać spotykania się z dzieckiem,
- 2) zakazać zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu,
- 3) zezwolić na spotkanie się z dzieckiem tylko w obecności drugiego z rodziców

albo opiekuna, kuratora sądowego lub innej osoby wskazanej przez sąd,

4) ograniczyć kontakty do określonych sposobów porozumiewania się na odległość,

5) zakazać porozumiewania się na odległość.

Art. 113³. Jeżeli utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem poważnie zagraża dobru dziecka lub je narusza, sąd zakaze ich utrzymywania.

Art. 113⁴. Sąd opiekuńczy orzekając w sprawie kontaktów z dzieckiem, może zobowiązać rodziców do określonego postępowania, w szczególności skierować ich do placówek lub specjalistów zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc.

Art. 113⁵. W razie zmiany okoliczności sąd opiekuńczy może zmienić rozstrzygnięcie w sprawie kontaktów.

Art. 113⁶. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do kontaktów rodzeństwa, dziadków, powinowatych w linii prostej oraz innych osób, które przez dłuższy czas sprawowały nad dzieckiem pieczę.”;

8) w art. 128 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli wymagają tego względy słuszności obowiązek alimentacyjny względem dziecka obciąża małżonka jego ojca lub matki, od którego dziecko nie pochodzi, chyba że rodzice dziecka

mogą mu dostarczyć środki utrzymania lub wychowania.

§ 3. Taki sam obowiązek obciąża dziecko względem małżonka jego ojca lub matki od którego dziecko nie pochodzi, jeżeli małżonek ten przyczyniał się do wychowania lub utrzymania dziecka.”;

9) w art. 133 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się.”;

10) w art. 135:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie albo wobec osoby niepełnosprawnej może polegać w całości lub w części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego; w takim wypadku świadczenie alimentacyjne pozostałych zobowiązanych polega na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego.”,

b) po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Świadczenia z funduszków pomocy społecznej podlegające zwrotowi przez zobowiązanego

do alimentacji oraz świadczenia dla rodziny zastępczej nie wpływają na zakres obowiązku alimentacyjnego.”;

11) art. 137 otrzymuje brzmienie:

„Art. 137. § 1. Roszczenia alimentacyjne przedawniają się z upływem trzech lat.

§ 2. Niezaspokojone potrzeby uprawnionego z czasu przed wniesieniem powództwa o alimenty sąd uwzględnia nakazując jednorazową zapłatę odpowiedniej kwoty pieniężnej albo podwyższając na określony czas wysokość zasądzonych świadczeń alimentacyjnych.”;

12) uchyla się art. 144;

13) po art. 144 dodaje się art. 144¹ w brzmieniu:

„Art. 144¹. Zobowiązany może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Nie dotyczy to obowiązku rodziców względem ich małoletniego dziecka.”;

14) w art. 148:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nie może być ustanowiona opiekunem osoba, która nie ma pełnej zdolności do czynności

prawnych albo została pozbawiona praw publicznych.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Opiekunem małoletniego nie może być ustanowiona także osoba, która została pozbawiona władzy rodzicielskiej albo skazana za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności albo za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby lub przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego lub we współdziałaniu z nim, albo osoba, wobec której orzeczono zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi, lub obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.”;

15) w art. 149 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W braku takich osób sąd opiekuńczy zwraca się o wskazanie osoby, której opieka mogłaby być powierzona, do właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej albo do organizacji społecznej, do której należy piecza nad małoletnimi, a jeżeli pozostający pod opieką przebywa w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo w zakładzie poprawczym lub w schronisku dla nieletnich sąd

może się zwrócić także do tej placówki albo do tego zakładu lub schroniska.”;

16) uchyla się art. 150;

17) art. 158 otrzymuje brzmienie:

„Art. 158. O decyzjach w ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego opiekun powinien informować jego rodziców, którzy uczestniczą w sprawowaniu bieżącej pieczy nad osobą dziecka i w jego wychowaniu.”;

18) art. 162 otrzymuje brzmienie:

„Art. 162. § 1. Sąd opiekuńczy przyzna opiekunowi za sprawowanie opieki na jego żądanie stosowne wynagrodzenie okresowe albo wynagrodzenie jednorazowe w dniu ustania opieki lub zwolnienia go od niej.

§ 2. Wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy opiekuna jest nieznaczny lub gdy sprawowanie opieki związane jest z pełnieniem funkcji rodziny zastępczej albo czyni zadość zasadom współżycia społecznego.”;

19) art. 179 otrzymuje brzmienie:

„Art. 179. § 1. Organ państwowy, który ustanowił kuratora, przyzna mu na jego żądanie stosowne wynagrodzenie za sprawowanie

kurateli. Wynagrodzenie pokrywa się z dochodów lub z majątku osoby, dla której kurator jest ustanowiony, a jeżeli osoba ta nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie pokrywa ten, kto żądał ustanowienia kuratora.

§ 2. Wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy kuratora jest nieznaczny, a sprawowanie kurateli czyni zadość zasadom współżycia społecznego.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.³⁾) art. 680¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 680¹. § 1. Małżonkowie są najemcami lokalu bez względu na istniejące między nimi stosunki majątkowe, jeżeli nawiązanie stosunku najmu lokalu mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych założonej przez nich rodziny nastąpiło w czasie trwania małżeństwa. Jeżeli między małżonkami istnieje rozdzielnosc majątkowa albo rozdzielnosc majątkowa z wyrównaniem dorobków do wspólności najmu stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności ustawowej.

§ 2. Ustanie wspólności majątkowej w czasie trwania małżeństwa nie powoduje ustania wspólności najmu lokalu mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych rodziny. Sąd, stosując odpowiednio przepisy o ustanowieniu w wyroku rozdzielnosci majątkowej, może z ważnych powodów na żądanie

jednego z małżonków znieść wspólność najmu lokalu.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 17 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania i o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami oraz spraw o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,”;

2) po art. 216 dodaje się art. 216¹ w brzmieniu:

„Art. 216¹. § 1. Sąd w sprawach dotyczących osoby dziecka wysłucha je, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala. Wysłuchanie małoletniego w toku postępowania następuje poza salą posiedzeń sądowych.

§ 2. Sąd stosownie do okoliczności, rozwoju umysłowego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości dziecka uwzględni jego zdanie i rozsądne życzenia.”;

3) art. 451 otrzymuje brzmienie:

„Art. 451. Przepisy art. 444, art. 445 i art. 445¹ stosuje się odpowiednio w sprawach o unieważnienie małżeństwa.”;

4) art. 452 otrzymuje brzmienie:

„Art. 452. W sprawach o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami stosuje się odpowiednio przepisy art. 426, art. 431, art. 432, art. 435 § 1, art. 441 i art. 446.”;

5) art. 453 otrzymuje brzmienie:

„Art. 453. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia.”;

6) po art. 453 dodaje się art. 453¹ w brzmieniu:

„Art. 453¹. Matka lub ojciec dziecka mają zdolność procesową w sprawach o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa także wtedy, gdy mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, jednakże ukończyli 16 lat.”;

7) w art. 454:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sprawach o ustalenie macierzyństwa albo

ojcostwa prokurator wytaczając powództwo wskazuje w pozwie dziecko, na którego rzecz wytacza powództwo oraz pozywa domniemanego ojca lub matkę dziecka, a jeżeli osoby te nie żyją – kuratora ustanowionego na ich miejsce.”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. W sprawach o zaprzeczenie macierzyństwa prokurator wytaczając powództwo pozywa kobietę wpisaną jako matka w akcie urodzenia dziecka oraz mężczyznę, którego ojcostwo zostało ustalone, a jeżeli osoby te nie żyją – kuratora ustanowionego na ich miejsce oraz dziecko.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W sprawach o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa prokurator wytaczając powództwo pozywa dziecko oraz mężczyznę, który dziecko uznał, a jeżeli ten nie żyje – kuratora ustanowionego na jego miejsce, a także matkę dziecka, jeżeli ta żyje.”;

8) art. 454¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 454¹. § 1. Powództwo wzajemne o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa albo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa jest niedopuszczalne.

§ 2. W czasie trwania procesu o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa albo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa nie może być wszczęta odrębna sprawa

o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa albo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa.

§ 3. Strona pozwana może jednak również żądać ustalenia lub zaprzeczenia macierzyństwa albo ustalenia lub zaprzeczenia ojcostwa.”;

9) art. 456 otrzymuje brzmienie:

„Art. 456. § 1. Postępowanie umarza się w razie śmierci jednej ze stron, a jeżeli w charakterze tej samej strony występuje kilka osób, w razie śmierci wszystkich tych osób, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w paragrafach następujących.

§ 2. W sprawie o ustalenie macierzyństwa wytoczonej przez dziecko, w sprawie o ustalenie ojcostwa wytoczonej przez dziecko albo jego matkę, jak również w sprawie o zaprzeczenie macierzyństwa wytoczonej przez dziecko, w sprawie wytoczonej przez dziecko przeciwko mężowi jego matki o zaprzeczenie ojcostwa bądź przeciwko mężczyźnie, który uznał ojcostwo o ustalenie bezskuteczności uznania, postępowanie zawiesza się w razie śmierci pozwanych do czasu ustanowienia przez sąd orzekający kuratora, który wstępuje do sprawy na miejsce zmarłego. To samo stosuje się w sprawie o rozwiązanie

przysposobienia w razie śmierci przysposabiającego.

§ 3. W sprawie o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa, ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz w sprawie o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa postępowanie umarza się w razie śmierci dziecka, chyba że dziecko, które wytoczyło powództwo o ustalenie macierzyństwa albo o ustalenie ojcostwa, pozostawiło zstępnych; w takim wypadku postępowanie zawiesza się. Jeżeli zstępni nie zgłoszą w ciągu sześciu miesięcy po wydaniu postanowienia o zawieszeniu postępowania, wniosku o jego podjęcie, sąd postępowanie umorzy.”;

10) po art. 456 dodaje się art. 456¹ w brzmieniu:

„Art. 456¹. § 1. W sprawach o ustalenie macierzyństwa odpis pozwu doręcza się mężczyźnie, którego dotyczy domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki i zawiadamia się go o terminach rozprawy.

§ 2. W sprawach o zaprzeczenie macierzyństwa odpis pozwu doręcza się mężczyźnie, którego ojcostwa dotyczy wynik postępowania i zawiadamia się go o terminach rozprawy.”;

11) art. 457 otrzymuje brzmienie:

„Art. 457. W sprawach o zaprzeczenie macierzyństwa, o zaprzeczenie ojcostwa lub o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa, albo o rozwiązanie przysposobienia odpis pozwu doręcza się prokuratorowi i zawiadamia go o terminach rozprawy.”;

12) w art. 576 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd w sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka wysłucha je, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala, uwzględniając w miarę możliwości jego rozsądne życzenia. Wysłuchanie małoletniego w toku postępowania następuje poza salą posiedzeń sądowych.”;

13) art. 579 otrzymuje brzmienie:

„Art. 579. Postanowienia w sprawach o przyznanie, powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Dotyczy to także zmiany rozstrzygnięć w tym przedmiocie, zawartych w wyroku orzekającym rozwód lub unieważnienie małżeństwa. Postanowienia takie stają się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się.”;

14) art. 579¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 579¹. § 1. Po powzięciu wiadomości o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej bez orzeczenia sądu opiekuńczego sąd ten niezwłocznie wszczyna postępowanie opiekuńcze.

§ 2. Sąd opiekuńczy okresowo, nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy, dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo w rodzinie zastępczej; jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd wszczyna postępowanie o pozbawienie władzy rodzicielskiej jego rodziców.”;

15) art. 581 otrzymuje brzmienie:

„Art. 581. § 1. Uznanie ojcostwa może nastąpić także przed sądem opiekuńczym niewłaściwym według przepisów ogólnych. W takim wypadku o uznaniu zawiadamia się właściwy sąd opiekuńczy.

§ 2. Jeżeli kierownik urzędu stanu cywilnego odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, uznanie ojcostwa może nastąpić przed sądem opiekuńczym, właściwym ze względu na siedzibę urzędu stanu cywilnego, którego kierownik odmówił przyjęcia tych oświadczeń.

§ 3. Jeżeli przyczyną odmowy przyjęcia przez kierownika urzędu stanu cywilnego oświadczeń koniecznych do uznania

ojcostwa była wątpliwość co do pochodzenia dziecka albo, gdy taką wątpliwość powziął sąd opiekuńczy, sąd ten zobowiązuje uznającego ojcostwo, matkę i dziecko, którego uznanie dotyczy, do przeprowadzenia badania genetycznego we wskazanej placówce naukowej w celu potwierdzenia ojcostwa uznającego.

§ 4. Sąd opiekuńczy odmawia przyjęcia oświadczeń o uznaniu ojcostwa, jeżeli uznanie jest niedopuszczalne albo gdy badanie, o którym mowa w przepisie poprzedzającym, wykluczyło ojcostwo lub nie zostało przeprowadzone.”;

16) po art. 582 dodaje się art. 582¹ w brzmieniu:

„Art. 582¹. § 1. W sprawach o kontakty z dzieckiem art. 582 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd opiekuńczy w celu zapewnienia wykonywania kontaktów może w szczególności:

- 1) zobowiązać osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem lub osobę, pod której pieczęcią dziecko pozostaje, lub obie te osoby, do pokrycia kosztów podróży i pobytu dziecka lub także osoby towarzyszącej dziecku, w tym kosztów powrotu do miejsca stałego pobytu,
- 2) zobowiązać osobę, pod której pieczęcią dziecko pozostaje do złożenia na rachunek depozytowy sądu

odpowiedniej kwoty pieniężnej w celu pokrycia wydatków uprawnionego związanych z wykonywaniem kontaktu na wypadek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę zobowiązaną obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach; nie dotyczy to rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,

3) odebrać od osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, lub od obu tych osób, przyrzeczenie określonego zachowania.”;

17) po art. 598¹³ dodaje się art. 598¹⁴ w brzmieniu:

„Art. 598¹⁴. Postępowanie określone w art. 598⁶-598¹² może być podjęte na nowo na podstawie tego samego postanowienia, o którym mowa w art. 598⁵, jeżeli zobowiązany ponownie w okresie 3 miesięcy od wydania tego postanowienia postąpił sprzecznie z treścią postanowienia dotyczącego władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka, opieki lub kontaktów z dzieckiem.”;

18) w art. 755 w § 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) uregulować sposób roztoczenia pieczy nad małoletnimi dziećmi, także na podstawie pisemnego porozumienia rodziców o sposobie wykonywania

władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem;”.

Art. 4. W ustawie z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 161, poz. 1688):

1) w art. 40 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Przyjęcie w sprawie nazwiska dziecka oświadczeń, o których mowa w art. 88 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wymaga sporządzenia protokołu. Odpis protokołu przesyła się do urzędu stanu cywilnego, w którym sporządzono akt małżeństwa rodziców.”;

2) w art. 42 po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Jeżeli uznanie ojcostwa nastąpiło przed urodzeniem się dziecka już poczętego, a dziecko urodziło się martwe, przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.”;

3) w art. 43 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Jeżeli kierownik urzędu stanu cywilnego odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, nie później niż w terminie siedmiu dni na piśmie powiadamia mężczyznę, który twierdzi, że jest ojcem dziecka i matkę dziecka o przyczynach odmowy i możliwości uznania ojcostwa przed sądem opiekuńczym; odpis pisma przesyła do urzędu stanu cywilnego właściwego dla sporządzenia aktu urodzenia dziecka.”;

4) w art. 62 po ust. 5 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Przyjęcie do protokołu oświadczeń o nazwisku

dziecka złożonych na podstawie art. 88 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jest podstawą wpisania wzmianki dodatkowej do aktu małżeństwa rodziców dziecka.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.⁵⁾) w art. 73 uchyla się ust. 3.

Art. 6. Ilekroć w dotychczasowych przepisach jest mowa o uznaniu dziecka należy przez to rozumieć uznanie ojcostwa, a gdy mowa jest o unieważnieniu uznania, należy przez to rozumieć ustalenie bezskuteczności uznania.

Art. 7. Nie może być ustanowiona opiekunem osoba, która została pozbawiona praw rodzicielskich lub praw opiekuńczych na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.⁶⁾).

Art. 8. 1. Przepisy ustawy stosuje się do stosunków w niej unormowanych, chociażby powstały przed jej wejściem w życie, z zachowaniem postanowienia ust. 2.

2. Do wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

- ¹) Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego oraz ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
- ²) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1986 r. Nr 36, poz. 180, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1998 r. Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 122, poz. 1322, z 2001 r. Nr 128, poz. 1403, z 2003 r. Nr 83, poz. 772 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 162, poz. 1691.
- ³) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733, Nr 130, poz. 1450 i Nr 145, poz. 1638, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592 i Nr 124, poz. 1151, z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 162, poz. 1692, Nr 172, poz. 1804 i Nr 281, poz. 2783, z 2005 r. Nr 48, poz. 462, Nr 157, poz. 1316 i Nr 172, poz. 1438 oraz z 2006 r. Nr 133, poz. 935 i Nr 164, poz. 1166.
- ⁴) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 264, poz. 2205 i Nr 267, poz. 2258 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466 i Nr 104, poz. 708 i 711.
- ⁵) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164, poz. 1366, Nr 175, poz. 1462, Nr 179, poz. 1487 i Nr 180, poz. 1493 oraz z 2006 r. Nr 144, poz. 1043.
- ⁶) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426 oraz z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493.

11/24zb